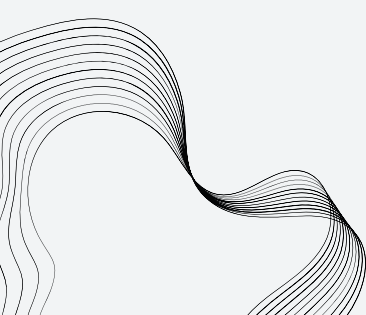

A decorative graphic consisting of multiple thin, black, wavy lines that flow from the left edge of the page towards the center, creating a sense of movement and depth.

MANIFEST PENTRU
EDUCAȚIE
COMPLEMENTARĂ

CUPRINS

- Introducere - Educație pentru întreaga viață
 - Provocări în domeniul educației
 - O viziune asupra educației complementare
 - Principii și valori
 - Rolul tehnologiei
 - Necesitatea de colaborare
 - Impact și rezultate
 - Pregătește-te pentru viitor!
-

Introducere - Educație pentru întreaga viață

1. Expunem ce înțelegem prin educație complementară și ce rol joacă în societatea actuală.

Educația informală are loc în mod spontan, neplanificat și nestructurat în cadrul activităților cotidiene. De exemplu, copiii învață lucruri noi de la părinți și prieteni, prin comunicare directă și prin imitație, asimilează valori și practici prin experiențele lor în natură, precum și prin expunerea la mediul construit și tehnologie.

Educația formală este cea reglementată și controlată de stat. Ea are în vedere în continuare, cu tot mai puțină eficiență, instruirea unei forțe de muncă adaptate la nevoile pieței muncii, în mediul privat sau în birocrăția administrativă. Transformările accelerate ale raporturilor dintre muncă și viața personală fac tot mai vizibile limitele acestui model de educație, devenit insuficient. Meseriile se transformă rapid sau dispar cu totul, lăsând loc altora noi. Tendințele demografice (creșterea duratei medii de viață, scăderea natalității și îmbătrânirea societăților occidentale, urbanizarea) obligă la învățarea și re-învățarea mai multor meserii. Munca de la distanță, automatizarea și robotizarea lasă în urmă învățământul general așa cum îl cunoaștem de circa 150 de ani.

Deja de multe decenii a devenit limpede că este nevoie de forme de educație non-formale¹, de tip *suplimentar* (pentru a completa cunoștințele dobândite în cadrul școlar), *substitutiv* (pentru copiii sau adulții care nu au avut acces la educația formală), *remedial* (pentru corectarea deficiențelor sau întârzierilor în învățare sau dezvoltare) sau *complementar* (care se desfășoară în paralel cu procesul educațional formal, pentru dobândirea de cunoștințe și competențe ce nu pot fi obținute în sala de clasă).

Categoriile prezentate sunt concepte fluide, cu granițele incerte. Pentru înțelegerea lor, folosim descrieri binare (+/-) precum „planificat”, „structurat”, „evaluat”, „certificat”, „reglementat”, „obligatoriu” și altele. Astfel, putem înțelege educația formală ca fiind +planificat, +structurat, +evaluat, +certificat, +reglementat, +obligatoriu, în timp ce educația informală este -planificat, -structurat, -evaluat, -certificat, -reglementat, -obligatoriu. În cazul unor activități concrete, distincția +/- își pierde mult din relevanță și devin mai utile descrierile graduale. Astfel, o prelegere pe tema protecției mediului poate fi mai intens formalizată atunci când este parte dintr-o lecție susținută în context școlar, într-o sesiune de formare profesională sau chiar ca activitate extra-curriculară (a), mai puțin formalizată dacă este parte dintr-un program de voluntariat propus de un ONG (b) și (aproape) deloc formalizată dacă este prezentată de un expert sau practician la radio sau într-o înregistrare postată pe YouTube (c).

De altfel, autoritățile naționale și diverse organisme supra-statale (ONU, UNESCO, UNICEF, Save the Children, UE etc.) au lansat numeroase inițiative prin care educația formală să integreze forme de educație non-formală², în mediul public sau în cel privat. În

¹ Andrieș, Vasile. (2022) Abordări conceptuale și organizaționale ale educației nonformale a elevilor. În: *Univers Pedagogic*, nr. 1(73), 90-96. ISSN 1811-5470. DOI: <https://doi.org/10.52387/1811-5470.2022.1.15>

² Hoppers, Wim. (2006). Non-Formal Education and Basic Education Reform: A Conceptual Review. International Institute for Educational Planning (IIEP) UNESCO. ED495405

principal, aceste inițiative au însemnat un plus de planificare, structurare, evaluare standardizată, certificare și reglementare a furnizorilor de educație, la schimb cu accesul la finanțare sau la alte forme de încurajare a implicării și participării.

În acest context, pentru noi educația complementară se referă la toate formele de educație, în general non-formale, prin care contribuim la îmbunătățirea cunoștințelor, atitudinilor, abilităților și competențelor în paralel cu sau dincolo de procesul educațional formal.

2. Introducem misiunea IECO și scoatem în evidență importanța colaborării și a efortului colectiv.

Dincolo de infrastructura și metodologiile educației reglementate de stat, este nevoie să integrăm noile forme de comunicare, de colectare și prelucrare a datelor, cum ar fi internetul, social media, inteligența artificială, învățarea automată și realitatea virtuală, pentru abordări diferite ale educației, de la formate și instrumente, până la rezultate tangibile și dezirabile.

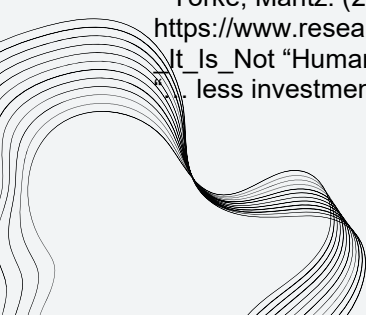
Educația pentru un job și integrarea în piața muncii “au devenit obiective pe care guvernele din întreaga lume le-au impus, în diferite grade, sistemelor naționale de învățământ superior”³. În plus față de acestea este nevoie de altceva – să pregătim oamenii, să ne pregătim, pentru o viață lungă și productivă.

Ajutăm oamenii de orice vârstă să înțeleagă mai bine lumea în care trăiesc și să-și dezvolte potențialul creativ, astfel încât să poată fi fericiți și împliniți pe tot parcursul vieții, la nivel personal, familial și social, prin îmbunătățirea cunoștințelor, atitudinilor, abilităților și competențelor.

MISIUNEA IECO

Colaborarea și efortul colectiv sunt esențiale pentru reușita acestei misiuni. Prin colaborare, putem aduce la un loc resurse, experiențe și perspective variate, pentru a aborda provocările complexe ale învățării și dezvoltării la nivel individual. Dacă lucrăm împreună, putem să inovăm, putem să găsim și să adaptăm soluții creative și noi oportunități pentru fiecare dintre cei implicați. Fiecare dintre noi vine cu propriile abilități și cunoștințe – prin colaborare putem să ne completăm reciproc și să construim un mediu bogat și diversificat. Prin eforturi comune putem să depășim limite inabordabile pentru oricare dintre noi și să realizăm lucruri care să ne bucure pe toți.

³ Yorke, Mantz. (2006). Employability in Higher Education: What It Is, What It Is Not. 3. https://www.researchgate.net/publication/225083582_Employability_in_Higher_Education_What_It_Is_What_It_Is_Not “Human capital directly increases productivity by raising the productive potential of employees”; “less investment in human capital – a less well-educated, less well-trained workforce”.

Provocări în domeniul educației

3. *Prezentăm care sunt limitele și provocările sistemelor educaționale tradiționale.*

Sistemele educaționale tradiționale sunt obiectul criticilor dintotdeauna – cu cât mai vechi, cu atât mai mult, dacă ne gândim la familie sau la comunitățile religioase. Deși mult mai recentă, educația formală administrată de stat este deja de multe decenii investigată și testată în raport cu cele mai variate așteptări⁴. Învățământul general privilegiază **testele standardizate și programele de studiu uniformizate**, care pot sufoca creativitatea și instruirea specifică pentru fiecare elev. Abordarea universală nu reușește să țină cont de diversele stiluri de învățare și interese, ceea ce face ca mulți elevi să fie demotivați sau să se simtă excluși.

În sălile de clasă clasice, **elevii sunt adesea simpli destinatari pasivi** ai informațiilor, și nu participanți activi la procesul de învățare, ceea ce poate conduce, din nou, la demotivare și la învățare pe de rost, mai degrabă decât la înțelegere profundă și gândire critică. Sistemele educaționale tradiționale **perpetuează adesea inegalitățile sociale existente**, favorizând anumite grupuri de elevi în detrimentul altora.

Dacă privim către educatori și infrastructura de educație, sistemele educaționale tradiționale opun rezistență la schimbare și inovare, rămânând adesea blocate în **practici și structuri învechite**, concentrate mai degrabă pe autoreproducerea sistemului decât pe rezultatele la nivelul elevului („*teacher-centered education*” vs „*student-centered education*”⁵). Se întâmplă frecvent ca profesorii din sistemele de învățământ tradiționale să nu aibă parte de o formare suficientă sau de sprijin real pentru a se adapta eficient la tendințele educaționale în continuă schimbare. Sistemele educaționale tradiționale sunt adesea caracterizate de **programe rigide**, de calendare academice și de structuri instituționale care nu se adaptează în mod eficient la diversele nevoi și interese ale elevilor sau nu favorizează modalități alternative de învățare. **Accentul pus pe note, diplome și acreditări standardizate** poate estompa importanța dezvoltării integrate, a învățării pentru tot parcursul vieții și a dobândirii de competențe practice relevante pentru succesul în lumea reală. Elevii și părinții reclamă adesea că sistemele de educație tradiționale sunt **deconectate de cerințele în schimbare rapidă ale lumii moderne**. Mulți studenți termină studiile fără a avea competențele practice sau abilitățile de gândire critică necesare pentru a reuși pe piața dinamică a muncii din ziua de azi.⁶

În concluzie, sistemele educaționale tradiționale se confruntă cu numeroase provocări, printre care lipsa de personalizare, accentul prea mare pus pe memorare, resursele inadecvate și rezistența la reformă, ceea ce le împiedică să răspundă nevoilor diverse ale elevilor și să îi pregătească pentru reușită într-o lume în schimbare rapidă.

⁴ Davidson, Cathy N. (2017). *The New Education: How to Revolutionize the University to Prepare Students for a World In Flux*. Basic Books.

⁵ Altun, Mustafa. (2023). *The Ongoing Debate over Teacher Centered Education and Student Centered Education*. 10. 106-110. 10.23918/ijsses.v10i1p106.

⁶ World Economic Forum. (2023). *Future of Jobs Report 2023*. ISBN-13: 978-2-940631-96-4. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2023/>

4. *Descriem în ce fel sursele tradiționale de educație sunt subminate de noile tehnologii și practici sociale.*

Noile tehnologii și practici sociale redesenează peisajul educației. Una dintre modalitățile prin care este subminată educația tradițională este reprezentată de **accesibilitatea și abundența resurselor online**, care oferă platforme alternative de învățare în afara sălii de clasă tradiționale. Platformele de cursuri online, precum Coursera, Udemy sau Khan Academy oferă o gamă largă de cursuri și materiale educaționale în diverse domenii, accesibile de oriunde și în orice moment, multe dintre ele gratuite, în general la costuri rezonabile. Canalele de YouTube oferă nenumărate opțiuni pentru ca cei interesați să aibă acces la lecții, tutoriale și exerciții practice într-o varietate de subiecte, de la matematică și științe la arte și limbi străine, de la Excel la editare video, în funcție de nevoi, fără a fi restricționați de programul școlar sau de resursele disponibile în școală.

În plus, rețelele de socializare și platformele de comunicare digitală oferă **noi canale pentru schimbul de informații și colaborare**, care adesea trec peste structurile instituționale tradiționale. Comunitățile online și rețelele sociale permit și încurajează învățarea în micro-comunități cu structuri și conținuturi variabile. Oamenii pot posta întrebări, împărtăși informații și colabora pentru a găsi resurse educaționale, a primi feedback și suport de la alți membri, pot participa la discuții și proiecte colaborative pe diferite subiecte de interes care nu sunt limitate de structurile sau programele instituționale.

Mai mult decât atât, ascensiunea tehnologiilor de învățare personalizată și a platformelor de învățare adaptivă permite **experiențe educaționale personalizate** care nu se conformează abordărilor de tip *"one-size-fits-all"* tipice educației tradiționale. Platforme online de tipul celor amintite anterior oferă acces la resurse educaționale sub formă de videoclipuri, exerciții practice și lecții interactive, adaptate în funcție de nivelul de cunoștințe și ritmul de învățare al fiecărui utilizator. Rezultatele concrete sunt temă de dispută, dar rata de succes chiar limitată este supracompensată de rata de acoperire (*reach*) cu mult mai mare decât cea pe care o permite interacțiunea directă.

În plus, prevalența oportunităților de învățare informală facilitate de rețelele sociale și de comunitățile online pune sub semnul întrebării **autoritatea exclusivă a instituțiilor de învățământ și a reprezentanților acestora** în ceea ce privește dobândirea de cunoștințe. Creatorii de conținut care utilizează platforma YouTube pentru a oferi lecții, tutoriale și prezentări educaționale într-o varietate de domenii, de la IT la geopolitică, de la științe cognitive la fitness sau nutriție – canale precum Vsauce, Hoover Institution, CrashCourse, Breathe and Flow, Veritasium sau TED-Ed – au milioane de abonați și oferă conținut educațional la toate nivelurile de calitate, disponibil gratuit pentru oricine are acces la internet. Autori de cărți cu milioane de exemplare vândute la nivel global și profesori la cele mai exclusiviste universități sunt accesibili oricui aproape fără cost și fără efort.

Predarea unidirecțională bazată pe o relație de forță pierde teren în fața alternativelor – relații de tip invitațional sau tranzacțional, dacă nu chiar simple tentații hedonistice cu gratificație imediată.

5. *Scoatem în evidență fragmentarea și erodarea încrederii în metodele convenționale de educație.*

Principala problemă a învățământului clasic ține de **formalismul excesiv și de inerția în actualizarea conținuturilor educaționale**. Planurile de învățământ sunt cu mult în urma

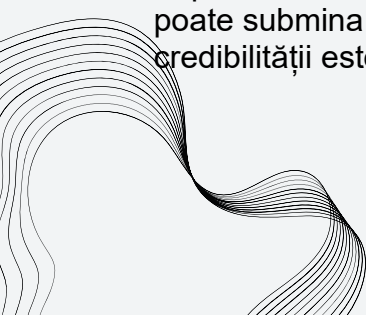
celor mai noi descoperiri științifice și evoluții tehnologice – astăzi accesibile aproape instantaneu pentru oricine este interesat. De exemplu, descoperirile legate de tehnologia CRISPR-Cas9, care permite editarea precisă a genomului, au schimbat fundamental înțelegerea specialiștilor despre ereditate și potențialul terapeutic al intervenției genetice. Totuși, aceste concepte nu sunt incluse sau apar cu totul insuficient în programele școlare, ceea ce conduce la o înțelegere incompletă sau depășită a acestor subiecte. Tot astfel, tehnologii precum învățarea profundă (*deep learning*) și rețelele neurale au revoluționat domeniul informaticii și au avut un impact semnificativ într-o varietate de domenii, cum ar fi recunoașterea vocală, analiza imaginilor și asistența medicală. Cu toate acestea, dinamica din domeniul inteligenței artificiale (AI) și al învățării automate (*machine learning*) nu se regăsește în cursurile predate la liceu sau la universitate, ceea ce limitează adaptarea elevilor la cerințele și oportunitățile actuale în domeniul tehnologiei.

Suplimentar, în timp ce tehnologiile și practicile sociale noi vin cu oportunități și avantaje în ceea ce privește accesul la informație și diversificarea experiențelor educaționale, ele pot să genereze fragmentare și să erodeze încrederea în metodele, validitatea rezultatelor și, în cele din urmă, în valoarea educației.

Fragmentarea se referă la punerea în contradicție a informațiilor, resurselor și experiențelor propuse ca bază a educației într-o manieră care tinde să apară ca lipsită de coerență. Chiar în interiorul sistemelor educaționale formale fenomenul apare din mai multe motive și se manifestă în diverse moduri. Un profesor utilizează predominant metoda tradițională de predare, bazată pe lecturi și prezentări unidirecționale, în timp ce un alt profesor are o abordare mai interactivă și experiențială, implicând elevii în discuții și proiecte practice. **Discrepanța în metodele de predare** poate crea confuzie și incoerență în rândul elevilor. Cu un impact mai profund se manifestă **diversitatea surselor de informație**. În timp ce un profesor folosește ca suport pentru lecții manuale acreditate și materiale de învățare tipărite, elevii au acces și la o gamă largă de resurse online, cum ar fi videoclipuri educaționale, articole de pe internet sau prezentări pe platforme sociale. Uneori, chiar profesorul este cel care modulează relevanța informațiilor expuse – “așa apare în curriculum (eu nu sunt neapărat de acord)” – ceea ce poate genera discrepanțe și interpretări contradictorii între ceea ce se predă în clasă și ceea ce găsesc elevii în afara școlii, subminând coerența și autoritatea informațiilor prezentate în sala de clasă. Ca urmare, sunt puse la îndoială informațiile și cadrele de interpretare ale acestora, sursele și motivațiile din spatele lor.

Suntem expuși la o enormă varietate de **experiențe educaționale diferite și greu de integrat**. Ca urmare, apar adesea dificultăți în integrarea și acceptarea limitelor impuse de o abordare anume, ceea ce riscă să îi îndepărteze, cel puțin temporar, cel puțin în parte pe cei pe care ni-i dorim implicați în procesul de învățare. Nu sunt rare situațiile în care un elev de nota 10 la clasă, unde predomină teste scrise, răspunsuri voluntare și probleme de rezolvat la tablă, poate avea dificultăți în contextualizarea și aplicarea cunoștințelor sale în cadrul unui examen. Încă și mai mare este distanța dintre studentul de 10 în facultate și performanțele pe care proaspătul absolvent le poate avea la primul loc de muncă. Simetric, persoane cu bune rezultate în zona practică – robotică, programare, proiecte de cercetare, implicare civică etc – pot avea dificultăți în integrarea acestor experiențe în cadrul procedurilor școlare tradiționale.

Expunerea la o gamă largă de surse de informație, inclusiv știri false și conținut nevalidat, poate submina **încrederea în validitatea și autoritatea informației**. Fragmentarea credibilității este amplificată de dificultatea de a discerne între sursele de informație fiabile

și cele nevalide, ceea ce conduce la confuzie și scepticism. Știrile false și dezinformarea online, manipularea informației în mass-media, escamotarea adevărului de către instituțiile publice și reprezentanții acestora, precum și de către entitățile private de mare anvergură – toate acestea sunt presiuni la care suntem supuși cu toții, educatori și educați deopotrivă. Educația în ceea ce privește validarea (autentificarea) informațiilor este crucială în era digitală, în care accesul la o gamă largă de surse de informație este la îndemâna oricui. Validarea informațiilor înseamnă evaluarea și verificarea corectitudinii, acurateței și credibilității informațiilor pe care le întâlnim, iar această abilitate devine din ce în ce mai importantă într-un mediu în care dezinformarea și știrile false sunt omniprezente, iar capacitatea de a produce conținut video sau audio falsificat (*deepfake*) este la îndemâna oricui.

6. Evidențiem necesitatea unor abordări alternative care să răspundă acestor provocări.

În acest context, apare ca evident faptul că oamenii au nevoie de surse de informații și de forme de educație suplimentare care să le susțină aspirația către semnificație și autonomie personală. Este nevoie de abordări alternative care să integreze schimbările introduse de noile tehnologii și practici sociale și să ofere o educație adaptată nevoilor și preferințelor contemporane.

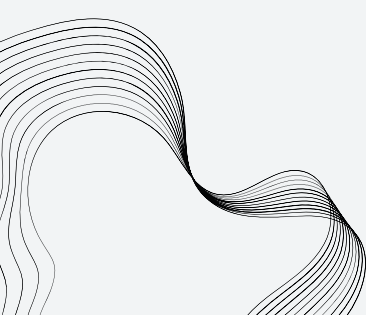
Fiecare dintre noi are / este un set unic de nevoi, interese și abilități. Abordările alternative în educație pot să ofere o diversitate de modalități și medii de învățare, astfel încât să fie satisfăcute diferite tipologii umane, cărora să le fie oferite oportunități de dezvoltare în funcție de specificul fiecăreia.

Oamenii au nevoie de surse de informații și de forme de educație suplimentare care să le susțină aspirația către semnificație și autonomie personală.

MOTIVAȚIA IECO

Abordările alternative pot să pună un accent mai mare pe incluziunea și diversitatea culturală și socială, oferind un mediu de dezvoltare în care fiecare participant să se simtă recunoscut și pus în valoare.

În fine, trebuie să permitem constituirea unor medii în care fiecare dintre cei prezenți este încurajat să gândească liber, să exploreze idei noi și să își dezvolte propriile abilități de rezolvare a problemelor, pregătindu-se pentru provocările viitoare.

O viziune asupra educației complementare

7. *Prezentăm o viziune asupra educației complementare ca soluție la deficiențele educației tradiționale.*

Educația complementară reprezintă soluția prin care să putem compensa deficiențele educației tradiționale, oferind șansa unor experiențe educaționale complete. Prin educația complementară nu ne propunem să eliminăm, să înlocuim sau să ameliorăm educația formală administrată de stat, ci să propunem modalități suplimentare prin care să aducem valoare pentru dezvoltarea armonioasă a cât mai multor oameni.

Spre deosebire de învățământul universal, formele de educație complementară pot să ofere **oportunități de învățare personalizate**, adaptate nevoilor și intereselor individuale ale beneficiarilor, indiferent de vârstă sau de mediul în care provin. Prin programe și activități opționale, aceștia pot să-și definească și să-și aleagă trasee proprii de dezvoltare și să-și exploreze pasiunile și talentele într-un mediu flexibil și deschis, inclusiv în domenii de interes care nu sunt acoperite în mod adecvat de programele de studiu clasice.

Educația complementară poate să ofere acces la **abordări alternative și inovatoare** în procesul educațional, între care învățarea experiențială (învățarea pe bază de proiecte, învățarea activă, învățarea pe bază de competențe etc), utilizarea tehnologiilor digitale, clasa inversată (*flipped classroom*). Aceste abordări pot să stimuleze imaginația, creativitatea și gândirea critică a participanților, să crească nivelul de implicare, să dezvolte abilități și competențe care nu sunt acoperite în mod obișnuit de educația tradițională și să le ofere o perspectivă mai amplă și mai diversificată asupra lumii.

O lume în care toți cei interesați au acces facil la informații și tehnici de învățare complementare celor din sistemul de învățământ clasic, în formate adaptate nevoilor și specificului fiecărui beneficiar.

VIZIUNEA IECO

Educația complementară poate **să încurajeze colaborarea și interacțiunea** între beneficiari și să faciliteze experiențe de învățare în afara sălii de clasă (excursii, tabere de vară, proiecte de voluntariat etc), dar și în mediul virtual (vezi exemplul cursului “History and Future of (Mostly) Higher Education”, condus de Cathy Davidson de la Duke University pe platforma Coursera și pe altele). Aceste experiențe pot să ofere o învățare mai profundă și mai autentică și să promoveze dezvoltarea abilităților sociale și de comunicare.

Prin educație complementară ne dorim să oferim tuturor celor interesați informații și tehnici de învățare care nu le sunt accesibile prin sistemul de învățământ clasic, utilizând formate adaptate nevoilor și caracteristicilor fiecăruia⁷.

⁷ Principalele caracteristici ale educației non-formale țin de participare voluntară, activă, experiențială, interactivă, pe baza nevoilor celor care învață, acces general și facil, metode variate, pentru învățarea

8. *Subliniem importanța învățării pe tot parcursul vieții, a împlinirii personale și a dezvoltării integrale a personalității.*

În lumea actuală, schimbările tehnologice, sociale și economice au loc rapid și în mod constant. Prin urmare, capacitatea de a învăța pe tot parcursul vieții este crucială pentru a rămâne adaptabil și relevant într-un mediu în continuă schimbare. Persoanele care sunt deschise să învețe și să se dezvolte continuu au mai multe șanse să se adapteze la noile cerințe din piața muncii, să-și mențină competitivitatea și valoarea în plan social și să-și îmbunătățească calitatea vieții. Un exemplu la îndemână este prezența tot mai extinsă a mediilor digitale în toate aspectele vieții, până într-acolo încât a fost introdus conceptul de „certificat de competențe digitale” care funcționează în unele situații ca un adevărat pașaport fără de care îți este restrâns accesul în unele domenii profesionale. În fapt, în lipsa unor competențe minime de utilizare a telefoanelor mobile sau a platformelor informatice (site-uri, aplicații etc), categorii extinse de populație sunt „exilate” în afara unei provincii tot mai extinse a confortului lumii contemporane (tranzacții financiare, plăți online, programări, rezervări, socializare etc).

Învățarea pe tot parcursul vieții înseamnă noi oportunități de dezvoltare personală și profesională. Prin explorarea și dobândirea de noi cunoștințe, abilități și competențe, oamenii își pot îmbunătăți performanța în carieră, pot fi mai de folos celor din jur și pot obține satisfacție și împlinire personală. De asemenea, învățarea continuă crește reziliența în fața problemelor și provocărilor, contribuie la reducerea anxietății și a satisfacției generale în viață.

Succesul în carieră, transferat deseori în succes în plan social și personal, se corelează în mare măsură cu nivelul abilităților cognitive, capacitatea de a depune efort susținut pentru atingerea unui obiectiv, calitatea conexiunilor sociale moștenite sau dezvoltate. Cu toate acestea, este important să recunoaștem că fiecare individ are un set unic de talente, abilități și circumstanțe, iar bunăstarea mentală și emoțională este strâns legată de armonizarea aspectelor personalității, care include atât aspecte cognitive, cât și aspecte emoționale, sociale și fizice. O personalitate echilibrată și bine dezvoltată poate însemna o viață plină de sens și realizare, indiferent de circumstanțele exterioare din afara controlului imediat.

9. *Care sunt scopurile și domeniile de acțiune ale educației complementare.*

Vedem educația complementară ca o soluție la deficiențele educației tradiționale. Astfel, principalul scop al acțiunilor de educație complementară este să acopere zonele în care învățământul formal nu reușește să răspundă nevoilor, atât în ceea ce privește conținutul, cât și în ceea ce privește formele prin care acestea sunt transmise beneficiarilor.

În cinci domenii principale, școala face prea puțin pentru informarea și educarea elevilor și studenților.

 Sănătate: igienă, nutriție, sport, tratarea bolilor

 Dezvoltare personală: abilități emoționale, abilități cognitive, dezvoltare spirituală, stil de viață, dezvoltare profesională

deprinderilor de viață și pregătirea pentru cetățenia activă, holistic (ceea ce înseamnă implicarea emoțiilor, minții și corpului elevilor); activitățile pot fi coordonate de educatori/formatori profesioniști și/sau voluntari.
<https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation/non-formal-education>

-
- 🌱 **Finanțe:** educație financiară, acces la servicii financiare abilități și competențe de planificare și bugetare, întreprinderi sociale și antreprenoriat
 - 🌱 **Mediu:** poluare, energie, transporturi, agricultura, spațiul locuit
 - 🌱 **Spirit civic:** stat, companii, comunități
 - 🌱 **Digital și IA:** alfabetizare digitală, inteligență artificială, securitate cibernetică, utilizarea responsabilă a datelor
 - 🌱 **Comunicare:** documentare și înțelegere, text, audio-video, public speaking, distribuție-promovare, monitorizare

Toate acestea sunt elemente cheie în buna funcționare a fiecărui individ. Totuși, nivelurile de pregătire în aceste domenii dovedit de absolvenții de studii obligatorii este cu totul nesatisfăcător, inclusiv pentru că testarea acestora nu este una dintre prioritățile sistemului.

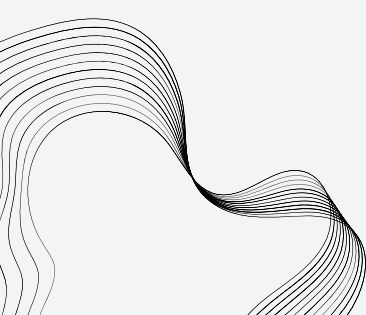
De asemenea, **comunicarea**, dincolo de scris/citit, este doar rareori un punct forte al absolvenților de studii obligatorii. Aree precum premisele cunoașterii, documentarea și verificarea informațiilor, organizarea ideilor, pregătirea comunicării, livrare, distribuție și monitorizare a comunicării sunt expuse succint, dar aproape deloc exersate în mediul formal de școlarizare. Or comunicarea este catalizatorul cunoașterii și al cooperării pentru reușita marilor proiecte comune; deficiențele în comunicare pot surpa orice ambiții și duc adesea la conflicte.

În toate aceste domenii este nevoie de un efort extins pentru creșterea gradului de informare și educare, inclusiv prin expunerea cât mai largă a noilor tehnologii și a concluziilor celor mai recente cercetări științifice.

Să oferim oamenilor de orice vârstă, indiferent de mediul din care provin, instrumentele necesare pentru o înțelegere și un orizont de satisfacție personală bazate pe autonomie și pe puterea de a controla condițiile în care trăiesc ei și cei pe care îi iubesc.

OBIECTIVUL IECO

Obiectivul general este să oferim pentru oameni de toate vârstele, indiferent de mediul din care provin, pornind de la nevoile lor prezente și viitoare așa cum le percep ei, o înțelegere și un orizont de satisfacție personală bazate pe autonomie și pe puterea de a controla condițiile în care trăiesc ei și cei pe care îi iubesc.

Principii și valori

10. Expunem fundamentul filozofic al educației complementare.

Un manifest este în mod esențial un apel la solidaritate în jurul unor idei prin care să crească impactul unor acțiuni comune.

Tot astfel, conceptul de educație include noțiuni precum trecut și viitor, învățare, dezvoltare și schimbare. Prin intermediul educației, ne propunem să conectăm o moștenire istorică și culturală cu aspirațiile noastre pentru un viitor mai bun. Prin învățare, ca proces continuu de descoperire și adaptare, ne putem dezvolta abilitățile, cunoștințele și perspectivele pentru a face față provocărilor și pentru a valorifica oportunitățile într-o lume în schimbare rapidă și complexă.⁸

Mai departe, pentru a înțelege conceptul de educație este obligatoriu să recunoaștem obiectivele educației, iar acestea sunt definite de modelul uman pe care își propun să îl susțină. “Nu există un alt scop al activităților educaționale decât omul însuși”⁹, scria Samuel Roller în 1981, pentru a admite imediat după aceea ce sarcină enormă este definirea omului.

“Nu ar trebui să ne mai fie permis să vorbim despre om fără să ne amintim de concretețea sa. [...] Iar acest om nu este în mod esențial altceva decât un suferind nefericit și sărăcit.

observa Roller, în continuarea unor tradiții venerabile pentru care viața este iremediabil legată de suferință, de la stoicism la creștinism, de la budism la existențialism.

“Nu cred că este corect să ne gândim doar cum să folosim oamenii și să le oferim un loc de muncă. Oamenii fac mai mult decât să muncească și să își câștige existența. Ei speră să trăiască, să trăiască cu adevărat, să iubească și să fie iubiți, să fie fericiți. Omul înseamnă minte, inimă și suflet, oricât de greu este să definim aceste cuvinte.”

cu vorbele lui Jean Guéhenno¹⁰.

“... scopul educației nu este acela de a-l forma pe copil pentru o funcție specifică sau de a-l modela după un model de conformitate, ci de a-i dezvolta maturitatea și de a-l înarma (uneori dezarma) cât mai bine pentru a-și descoperi propria vocație și pentru a descoperi punctul de convergență al responsabilităților sale ca om.”

în formularea lui Emmanuel Mounier¹¹.

Omul, această ființă incompletă care nu încetează să ceară să fie completată, este astfel, în mod fundamental, o creatură de vocație și de angajament, mai spune Roller, pe urmele lui Vladimir Jankélévitch.

⁸ Cathy N. Davidson descrie astfel misiunea instituțiilor de învățământ: “[...] să-i pregătească pe cei din generația următoare pentru a fi moștenitori responsabili, independenți, devotați și înțelepți ai unui viitor complex și uneori confuz.”, în Davidson, Cathy N. (2017). 208.

⁹ “There is no other goal of educational activities than man himself”, în Roller, Samuel. (1980). Goals of education: generation and re-generation. În Goals of education: generation and re-generation. 210. ISBN 92-3-101970-8. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000047229>

¹⁰ Guéhenno, Jean. (1977). Les ‘hommes profonds’. Le Monde (Paris). 2. Citat de Roller, Samuel. (1980).

¹¹ Mounier, Emmanuel. (1936). Manifeste au service du personnalisme. 98. Citat de Roller, Samuel. (1980).

Citatele de mai sus sunt tot atâtea perspective ale unei concepții umaniste asupra educației, tot atâtea apeluri către un obiectiv mai larg al educației, așa cum sistemele de învățământ formale sunt incapabile de a atinge. Pentru aceasta este nevoie de educația complementară.

Educația complementară trebuie să-i vizeze pe cei care nu au această oportunitate în prima parte a vieții (copiii neșcolarizați, din zone izolate sau medii familiale nepotrivite), nu au acces la educația necesară la maturitate (adulții analfabeți, migranții și refugiații în căutarea unui rost într-o comunitate pe care nu o cunosc), tinerii și mai puțini tinerii deconectați social¹², victime ale frustrării și anxietății, fără repere de orientare într-o societate pe care nu o mai recunosc.

11. Formulăm principiile de bază și valorile educației complementare.

Avem convingerea că individul este cea mai eficientă și relevantă sursă de putere și decizie.

Principii de bază ale educației complementare

De aceea, principiul de bază al educației complementare este capacitarea individului (*empowering*) ca o recunoaștere profundă a importanței autonomiei și a dezvoltării personale. Prin promovarea capacității individuale, ne propunem să oferim resurse, cunoștințe și opțiuni de dezvoltare care să permită fiecăruia să-și asume controlul asupra propriei persoane, încurajând responsabilitatea și inițiativa personală. **Capacitarea individului** este o formă de manifestare a principiului subsidiarității, care afirmă că acțiunile (educative) trebuie întreprinse la nivelul cel mai apropiat de beneficiar, în funcție de nevoile și particularitățile locale, fără a trece la niveluri mai înalte de guvernare cu excepția cazului în care sunt necesare intervenții pentru a asigura o eficiență sporită sau pentru a proteja interesele comune.

Inovarea în procesul educațional reprezintă al doilea principiu al educației complementare, răspunzând nevoii de adaptare continuă la schimbările din societate și la progresul tehnologic. Prin integrarea noilor tehnologii și facilitarea accesului la cele mai recente studii și descoperiri științifice, precum și la cele mai scilpitoare minți ale omenirii, ne propunem să facilităm accesul la oportunități de învățare inovatoare și relevante pentru lumea contemporană.

Educația complementară devine mai eficientă și mai utilă pentru cei implicați atunci când se concentrează pe dobândirea de cunoștințe, abilități și competențe care au o aplicabilitate directă în viața reală, atunci când ajută indivizii să facă față provocărilor și să valorifice oportunitățile întâlnite în mediul lor imediat. **Principiul relevanței** subliniază importanța identificării și concentrării asupra aspectelor și acțiunilor care aduc cel mai mare impact și utilitate într-un anumit context sau domeniu. În acest fel, educația complementară devine un instrument puternic de autonomizare și de dezvoltare personală, având un impact semnificativ în transformarea și îmbunătățirea vieților celor implicați.

¹² Studiul BARES 2023, realizat de Cult Research, plasează circa 16% din populația României sub eticheta “deconectați social”, adică “nu sunt mulțumiți de aspectele ce țin de alimentația pe care o au, de sănătatea mintală și emoțională și de partea spirituală. Nu sunt interesați de ecologie sau de implicarea civică și conștiința socială”

Capacitatea individului
Inovarea în procesul educațional
Relevanța

Principiile IECO

Flexibilitatea
Colaborarea și parteneriatele
Eficiență și eficacitate

Valorile IECO

Valori de bază ale educației complementare

Valorile reprezintă aspirații care ne ghidează comportamentul și deciziile în ceea ce privește relațiile pe care le întretinem cu comunitățile din care suntem parte.

Flexibilitatea reflectă capacitatea de a ne adapta la schimbările din mediul de acțiune și de a răspunde la nevoile și cerințele în continuă schimbare ale celor pentru care lucrăm. Promovarea flexibilității se reflectă în hotărârea de a concepe programele și serviciile pornind de la nevoile percepute de beneficiari, precum și disponibilitatea de a le ajusta în funcție de feedback-ul primit de la aceștia și de evoluțiile din domeniul educației, asigurând astfel relevanța acțiunilor noastre.

Colaborarea și parteneriatele reprezintă valori centrale care subliniază importanța cooperării și a lucrului în echipă pentru atingerea obiectivelor comune. Prin cultivarea colaborării și a parteneriatelor cu alte organizații, instituții educaționale, comunități locale și alte părți interesate, ne extindem capacitatea de a oferi programe și servicii diversificate și adaptate nevoilor specifice ale diferitelor grupuri și contexte sociale.

Eficiența și eficacitatea reprezintă valori-cheie care țin de utilizarea judicioasă a resurselor și de maximizarea impactului asupra beneficiarilor. Urmărim eficiența în planificarea, implementarea și evaluarea programelor și serviciilor noastre, pentru a ne asigura că resursele disponibile sunt utilizate în mod optim. Totodată, suntem atenți la eficacitate pentru a ne asigura că obiectivele pe care ni le-am propus sunt atinse în mod sustenabil, contribuind astfel la creșterea credibilității noastre în fața beneficiarilor, partenerilor și donatorilor.

Rolul tehnologiei

12. Explorăm rolul esențial și ambivalent al tehnologiei

Supraviețuirea și prosperitatea omenirii sunt rezultatul dezvoltărilor de noi tehnologii, instrumente prin care sunt multiplicată capacitățile naturale ale individului în lupta cu mediul înconjurător și cu pericolele pe care le ridică acesta. De la stăpânirea focului și inventarea roții, până la dezvoltarea internetului, fiecare avans tehnologic a extins limitele a ceea ce putem realiza și ne-a permis să ne adaptăm și să influențăm mediul înconjurător. Inițial, tehnologia a fost folosită pentru a face față pericolelor imediate, cum ar fi animalele sălbatice sau condițiile meteorologice extreme. Armele primitive și adăposturile sunt primele exemple cu privire la modul în care tehnologia ne-a permis să ne apărăm și să supraviețuim. Tehnologia joacă un rol esențial în transformarea agriculturii și în prevenirea foametei. Tehnologia ne ajută să combatem boli care altădată decimau populații întregi. Vaccinurile, antibioticele și tehnicile chirurgicale moderne sunt cruciale în reușita noastră în a reduce mortalitatea la naștere, în refacerea după accidente, în prelungirea vieții active. Mulțumită tehnologiei, am reușit să limităm drastic proporțiile amenințărilor ridicate de trei dintre cavalerii Apocalipsei (foamete, boli, moarte), până într-acolo încât orice eșec în această privință este atribuit și imputabil unor deficiențe umane, personale sau de organizare a societății.

În plan social, instituții precum statul de drept, drepturile omului, piața liberă pot fi considerate tehnologii la fel ca toate celelalte, datorită rolului lor esențial în structurarea și funcționarea comunităților umane. La fel cum tehnologiile fizice extind capacitățile umane, "tehnologiile sociale" extind și ele capacitatea individului de a-și adapta comportamentul propriu și de a influența comportamentele celorlalți în maniere organizate, reglementate, predictibile pentru a anticipa și a obține pace, echitate și bunăstare.

Cunoașterea acestor tehnologii – de producție și manufactură, medicale și farmaceutice, energetice și de mediu, de transport și mobilitate, sociale, informatice și de comunicații – este esențială pentru buna funcționare a societății și pentru bunăstarea fiecăruia dintre noi.

Totodată, tehnologiile vin cu un plus, uneori colosal, de putere. Tehnologiile moderne, precum telefoanele inteligente și rețelele sociale, pot crea dependență și pot fi folosite pentru a controla și manipula comportamentul oamenilor. Tehnologia poate fi utilizată pentru controlul totalitar și pentru suprimarea libertăților individuale. De exemplu, tehnologiile de supraveghere și de monitorizare pot fi folosite pentru a limita libertatea și intimitatea oamenilor. Unele tehnologii pot avea un impact negativ asupra mediului înconjurător, prin facilitarea consumului excesiv de resurse naturale, sau prin potențialul distructiv (vezi armele nucleare). În plan personal, tehnologiile pot duce la alienarea și pierderea conexiunii umane autentice, la diminuarea empatiei și a relațiilor interpersonale. La nivel comunitar, tehnologiile pot accentua diviziunile sociale și economice, creând discrepanțe de nedepășit între cei care au acces la tehnologie și resursele asociate și cei care nu au, ceea ce poate contribui la marginalizarea și excluderea unor grupuri de oameni.

Și din această perspectivă, înțelegerea tehnologiilor pentru folosirea lor cu înțelepciune și bun discernământ este crucială.

13. Explorăm potențialul transformator al tehnologiei în educația complementară

Tehnologia este obiect al educației și instrument de utilizat în procesul de educație. În principal noile tehnologii de informații și comunicare au capacitatea de a aduce schimbări semnificative în modul în care oamenii învață și se dezvoltă și pot fi o parte esențială din răspunsul pe care trebuie să îl găsim la provocările și pericolele care amenință lumea contemporană.

Accesibilitate extinsă Tehnologia poate facilita accesul la educație complementară pentru o gamă mai largă de persoane, inclusiv pentru cei din zone izolate geografic sau cu resurse limitate. Prin intermediul platformelor online și a resurselor digitale, educația complementară poate fi livrată în mod flexibil și accesibil, depășind barierele tradiționale ale distanței și accesului.

Personalizare și adaptabilitate Tehnologia permite personalizarea și adaptabilitatea învățării în funcție de nevoile și ritmurile individuale ale participanților. Prin utilizarea algoritmilor de învățare automată și a analizei datelor, educația complementară poate fi adaptată la nivelul de cunoștințe, stilul de învățare și interesele fiecărui participant, optimizând astfel procesul de învățare.

Interactivitate și angajament Tehnologiile interactive, precum jocurile educaționale, simulările și platformele de colaborare online, pot crește nivelul de angajament și participare în procesul de învățare. Prin oferirea de experiențe de învățare stimulante și interactive, tehnologia poate spori motivarea și implicarea participanților în educația complementară.

Dincolo de frontiere Tehnologia poate facilita colaborarea și schimbul de cunoștințe interdisciplinare între persoane din diferite părți ale lumii și cu experiențe diverse. Prin intermediul platformelor de comunicare și colaborare online, participanții la educația complementară pot interacționa și învăța unii de la alții, explorând perspective și culturi diferite.

Inovație și experimentare Tehnologia oferă o platformă pentru inovație și experimentare în procesul de învățare. Prin utilizarea unor instrumente și tehnologii noi, precum realitatea virtuală, realitatea augmentată sau inteligența artificială, educația complementară poate explora noi modalități de predare și învățare, stimulând creativitatea și gândirea critică a participanților.

Pe lângă tehnologiile de informații și comunicare, merită explorat potențialul educativ al noilor tehnologii de producție și manufactură (de exemplu, tipărirea 3D, dematerializarea, roboții informatici) sau sociale (de exemplu, practicile de socializare ale noilor generații, munca la distanță etc) în proiecte practice sau de cercetare, colaborative, care au ca obiectiv asumat obținerea unor rezultate concrete. Oamenii trebuie educați astfel încât “să fie capabili nu doar să se adapteze la o lume în schimbare, ci și să schimbe lumea în care trăiesc”¹³.

¹³ “The new education must prepare our students to thrive in a world of flux, to be ready no matter what comes next. It must empower them to be leaders of innovation and to be able not only to adapt to a

14. Subliniem importanța utilizării tehnologiei în mod responsabil și etic.

Data fiind puterea pe care o pune la dispoziție, tehnologia trebuie abordată într-o manieră responsabilă și etică. Aceasta este singura opțiune care promite prevenirea rătăcirii între oportunități și ispite în plan personal, precum și împiedicarea unor accidente catastrofale sau utilizarea tehnologiei în scopuri distructive, la nivel social.

O asemenea perspectivă depinde de conștientizarea impactului pe care tehnologia îl poate avea asupra noastră, asupra celor din jur și asupra mediului înconjurător. De la protejarea datelor personale și respectarea drepturilor individuale și sociale, până la impactul asupra mediului înconjurător, utilizarea etică a tehnologiei presupune să tratăm oamenii cu respect și integritate, începând cu noi înșine.

Necesitatea de colaborare

15. Subliniem importanța și beneficiile colaborării între indivizi, organizații și comunități.

Colaborarea între indivizi, organizații și comunități este fundamentul pe care construim. Prin colaborare, aducem împreună o diversitate de cunoștințe, resurse și perspective, creând astfel un mediu propice pentru învățare și dezvoltare. Fiecare individ vine cu o experiență și expertiză unice, iar prin colaborare putem împărtăși și îmbogăți cunoștințele și abilitățile celorlalți. Putem replica programele cele mai de succes și putem dezvolta programe educaționale fie mai cuprinzătoare, fie mai relevante, care să răspundă mai bine nevoilor și aspirațiilor comunităților pe care le avem în vedere.

De asemenea, colaborarea între organizații și comunități ne permite să accesăm mai multe resurse și să abordăm problemele și provocările într-un mod mai cuprinzător și eficient. Sunt abordări care tind să ignore nevoile reale, în lipsa resurselor necesare pentru analiza prealabilă; în același timp, cercetările teoretice nu ajung la cei care acționează direct în teren. Punerea la un loc a acestor tipuri de resurse este un exemplu de cum putem să valorificăm sinergiile și să identificăm soluții inovatoare care să acopere diversele nevoi și provocări, inclusiv unele pe care încă nu le identificăm ca atare sau pentru care nu avem răspunsuri.

16. Discutăm varietatea părților implicate în educația complementară.

În formele de învățământ clasic, beneficiarii sunt selectați în principal în funcție de vârstă și sunt abordați în mod omogen în interiorul unor categorii care țin prea puțin cont de dezvoltarea fizică, emoțională și cognitivă a indivizilor. Spre deosebire, în educația complementară beneficiarii sunt adesea selectați în funcție de interese, aptitudini sau nevoi specifice, în loc să fie limitați de criterii de vârstă. Aceasta permite o abordare mai personalizată și adaptată la nivelul de dezvoltare al fiecăruia, ceea ce extinde considerabil categoriile de beneficiari. De exemplu, într-un program axat pe dezvoltarea abilităților digitale, între participanți se pot regăsi atât copii și adolescenți dornici să-și îmbunătățească competențele în domeniul tehnologiei, cât și adulți care doresc să învețe cum să utilizeze noile tehnologii pentru a-și îmbunătăți performanța în locul de muncă sau pentru a interacționa mai eficient cu mediul online. De aceea, se impune un plus de flexibilitate în definirea grupurilor țintă.

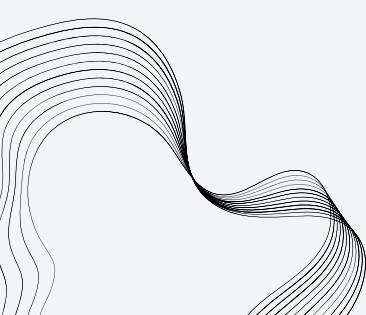
Din perspectiva potențialilor furnizori de servicii de educație, avem nu doar instituțiile educaționale clasice implicate în educație complementară, cu resurse umane sau administrative, ci și companiile și întreprinderile private care pot acorda granturi, sponsorizări sau resurse materiale pentru programe educaționale sau pot furniza programe de formare și dezvoltare profesională pentru angajați sau membrii comunității.

Organizațiile non-guvernamentale (ONG-uri), firește, pot dezvolta și implementa programe educaționale complementare pentru diferite grupuri de beneficiari, concentrându-se pe diverse domenii de interes. Asemenea entități atrag voluntarii și activiștii care pot juca un rol crucial prin implicarea lor în organizarea și desfășurarea de activități educaționale, în mentoratul sau consilierea beneficiarilor, și prin promovarea importanței educației în comunitate.

Nu în ultimul rând, guvernele și autoritățile locale pot juca un rol important în promovarea și finanțarea educației complementare prin intermediul politicilor și inițiativelor educaționale. Ele pot sprijini programele educaționale complementare prin alocarea de resurse financiare și de infrastructură, prin crearea de parteneriate cu organizații din sectorul privat sau non-profit și prin deschiderea accesului la informații.

Familia este un element cu mare influență în accesarea unor programe de educație complementară și, mai ales, în continuarea și întărirea învățării dincolo de programul propriu-zis. Familia poate fi un susținător important în identificarea intereselor și aptitudinilor individuale, în stabilirea obiectivelor de învățare și în oferirea unui suport emoțional și motivațional pe parcursul procesului educațional. Astfel, familia este un partener esențial în promovarea educației complementare și în facilitarea accesului la oportunități de învățare adaptate nevoilor și aspirațiilor fiecărui membru al acesteia. Prin intermediul unei colaborări strânse între familie și cei care propun inițiative de educație complementară se pot construi punți solide prin care beneficiile învățării, formală sau non-formale, să poată fi aplicate în mod autonom și adaptat la contextul particular al fiecărui individ.

Impact și rezultate

17. Evaluarea rezultatelor în educația non-formală.

Tocmai pentru că este diferită față de acesta, educația complementară este dificil de evaluat cu instrumente similare celor din învățământul clasic. „Practic”, „participativ” și „de voluntariat” sunt cele mai frecvente trei caracteristici care descriu inițiative de educație non-formală¹⁴. În abordarea acestor forme de educație este recunoscut riscul de a aplica metode de evaluare care se concentrează mai degrabă pe “rezultate anticipate și mai ușor de măsurat”¹⁵, așa cum sunt cele folosite pe scară largă în educația formală: note, statistică, abatere standard, regresie de la medie, curbe clopot, teste IQ, examene de admitere, teste cronometrate și standardizate cu răspunsuri de tip grilă¹⁶. Toate acestea descriu, determină și susțin un sistem de educație cu merite indiscutabile – eficiență în baza standardizării, o formă de obiectivitate, capacitatea de măsurare a progresului (la nivelul elevului, dar și al instituțiilor de învățământ) și de selectare și plasare a viitoarei forțe de muncă. În fine, un avantaj important al evaluării utilizate în educația formală ține de mobilizarea competiției. Utilizarea evaluărilor competitive (note, calificative, examene, teste etc) poate stimula motivația și angajamentul elevilor în obținerea performanței școlare și în pregătirea pentru viitoarele provocări academice sau profesionale. În același timp, în baza notelor se construiesc statistici istorice și se ordonează în clasamente dinamice clasele, profesorii, școlile, liceele și facultățile. În baza acestor clasamente se alocă fonduri publice, se stabilesc salarii și prime, sunt atrase donații și alte forme de finanțări private.

În același timp, evaluarea standardizată pune un accent prea mare pe teste cu răspunsuri ușor cuantificabile, ceea ce poate ignora aspectele complexe și nuanțate ale învățării și performanței elevilor (“nota este ceea ce contează”). Educatorii sunt tentați să construiască curriculumul mai degrabă pe baza ceea ce poate fi testat și apoi să se concentreze doar pe subiectele testate („nu se dă la examen, nu mă interesează”). Predarea tinde să se orienteze către testare, adică să insiste pe memorarea și reproducerea informațiilor și nu pe înțelegerea profundă și aplicarea cunoștințelor (“important este să treacă examenul ăsta!”). Evaluările standardizate includ inevitabil elemente care, explicit sau mai subtil, sunt mai potrivite pentru unele grupuri de elevi și defavorizează altele (abilitățile cognitive sunt valorizate suplimentar față de creativitate, etc). În fine, presiunea asociată cu evaluările standardizate, experimentate ca praguri definitorii în viață, poate genera niveluri ridicate de stres și anxietate în rândul elevilor și familiilor acestora, cu impact negativ chiar și dincolo de mediul școlar propriu-zis.

¹⁴ Almeida, F., & Morais, J. (2024). Non-formal education as a response to social problems in developing countries. *E-Learning and Digital Media*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/20427530241231843> Celelalte sunt: flexibil, incluziv, individualizat, învățare pe tot parcursul vieții, implicare public-privată, autonomie, autoînvățare, pe termen scurt, vocațional.

¹⁵ Morciano, D. (2015). Evaluating outcomes and mechanisms of non-formal education in youth centres. *Italian Journal of Sociology of Education*, 7(1), 67-96. Retrieved from <http://journals.padovauniversitypress.it/ijse/content/evaluating-mechanisms-and-outcomes-non-formal-education-youth-work>

¹⁶ Davidson, Cathy N. (2017). 11

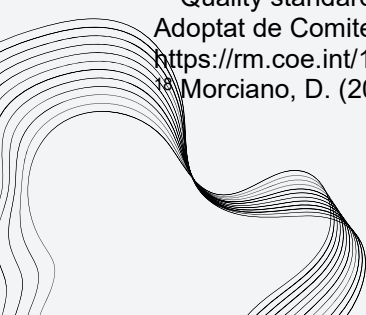
Educația non-formală se definește prin opoziție față de aceste sisteme, inclusiv ca răspuns la limitările evaluării standardizate. Experiența arată că principalii indicatori asumați de furnizorii de educație non-formală și acceptați de finanțatori țin de calitatea dovedită în pregătirea programului, impactul public al acțiunilor (*awareness, reach*), de numărul de participanți (înregistrați, care au finalizat programul de instruire), de numărul și calitatea educatorilor implicați, de numărul și de calitatea (anvergura) partenerilor implicați. Mai elaborat, dar în aceeași linie, Departamentul pentru Tineret al Consiliului Europei a propus un set de 15 criterii de calitate pentru evaluarea programelor de educație non-formală.¹⁷

Inițiativele non-formale se desfășoară mai degrabă pe termen scurt, într-un ciclu de viață “informare – implicare – diseminare – duplicare” și țin în cea mai mare măsură de interesele și caracteristicile (foarte diverse) ale beneficiarilor. Totuși, inclusiv la nivel individual, la nivelul persoanei care beneficiază de programe de educație non-formală, au fost structurate câteva direcții de monitorizare a rezultatelor, într-un efort de a depăși “paradoxul formalizării non-formalului”¹⁸. Inițiativele fundamentate pe o teorie și un model al schimbării (care să explice cum o serie de intervenții pot produce anumite efecte), modelul celor 5 (sau 6) C (susținerea dezvoltării unor “abilități de viață” care pot fi grupate în categorii precum *competence, confidence, connection, character, caring/compassion, contribution* / competență, încredere, conectare, caracter, grijă/compasiune, contribuție), acțiuni menite să construiască autocontrolul și autonomia (*personal agency* și *agentic power*), mecanisme de tip „experiență pozitivă” – toate permit ca **proiectele concrete să integreze elemente de verificare și control, repere și indici de performanță prin care modelele de bune practici să poată fi recunoscute și replicate.**

¹⁷ Quality standards in education and training activities of the Youth Department of the Council of Europe. Adoptat de Comitetul de programare în cadrul celei de-a 36-a reuniuni din decembrie 2016.

<https://rm.coe.int/1680703013>

¹⁸ Morciano, D. (2015). 71.

Pregătește-te pentru viitor!

18. De ce avem nevoie de învățare și dezvoltare personală pe tot parcursul vieții.

Viitorul include un element de incertitudine care poate fi colorat atât cu optimism și speranță, cât și cu emoțiile adverse, lipsă de încredere sau disperare. Sunt oameni și organizații care pun accentul pe inovație și progres, sugerând că progresele în tehnologie, știință, societate sau alte domenii vor conduce (aproape inevitabil) la un viitor care va fi mai bun decât situația din prezent. Această interpretare încurajează adoptarea a tot ce este nou pentru că inovația ar contribui direct, prin sine, în mod continuu la o stare mai bună atât la nivel personal, cât și la nivel social. Sunt alții care au tendința de a se aștepta la rezultate nefavorabile, de a se concentra asupra aspectelor negative și de a crede că lucrurile vor evolua (mai degrabă sau obligatoriu) prost.

“Pregătește-te pentru viitor” reprezintă un îndemn pentru a accepta schimbarea și pentru a fi disponibili către adaptarea la noi posibilități. Concret, suntem chemați să construim în mod conștient un model mental al viitorului, să ne oferim posibilitatea de a ne antrena gândirea și imaginația în direcțiile dorite. Potrivindu-le cu valorile și obiectivele noastre, construim o viziune mai clară și mai tonică asupra a ceea ce ne așteaptă. Capacitatea de a ne proiecta viitorul vine cu un sentiment de control și de putere personală, în măsura în care ne percepem ca actori activi în modelarea propriilor destine. În plus, acest exercițiu de vizualizare și planificare mentală poate să conducă la o mai bună rezistență la stres și anxietate, deoarece ne pregătim mai bine și suntem mai încrezători în fața provocărilor care ar putea apărea. Astfel, viitorul văzut ca instrument de proiectare mentală ne oferă nu doar control emoțional, ci și oportunități sporite de a acționa cu mai multă claritate și siguranță în realizarea obiectivelor noastre.

Totodată, este cert că viitorul se va manifesta în realitate într-un mod diferit față de predicțiile sau așteptările pe care le avem. Altfel spus, viitorul pe care îl vom experimenta va fi diferit față de cel pe care îl imaginăm. Suntem limitați în ceea ce privește capacitatea de a anticipa cu exactitate toate evoluțiile și rezultatele potențiale. În ciuda eforturilor de a intui tendințele și posibilitățile viitoare, există factori, evenimente sau dezvoltări neprevăzute care pot modifica cursul evenimentelor în moduri neașteptate. Din această perspectivă, “Pregătește-te pentru viitor” îndeamnă la asumarea unui comportament modest și flexibil în ceea ce privește planificarea și pregătirea viitorului. Suntem încurajați să rămânem deschiși și adaptabili, recunoscând faptul că înțelegerea noastră despre ceea ce ne așteaptă poate evolua în timp și trebuie să se modifice, pe măsură ce apar noi informații și circumstanțele se schimbă.

Pentru cei mai mulți dintre noi, modul în care se va materializa viitorul este foarte diferit de viitorul pe care îl avem în minte. Modelul mental al lumii în care vom trăi – cu provocări și oportunități, cu instrumente, atuuri, aliați, dar și cu adversari, obstacole, trasee recomandate sau de evitat – este cu mult diferit față de lumea pe care o vom experimenta. Ca să ne pregătim pentru acest viitor un prim pas este să admitem că este altfel decât ne închipuim.

„Asumpția noastră este că știm cum va arăta viitorul. Or, noi trăim într-o lume în care este foarte greu de prezis viitorul și atunci școala se confruntă cu această problemă extrem de dificilă”¹⁹

atrage atenția profesorul Mircea Miclea.

Potrivit acestuia, copiii au nevoie de ajutor, la școală, dar și în familie, să dobândească „un toolkit de supraviețuire”, format din patru meta-competențe de care să se poată folosi la nevoie: **autodisciplină, autonomia, mentalitatea de antreprenor și gândirea de tip designer.**

19. Încurajăm indivizii, organizațiile și factorii de decizie politică să adopte forme de educație complementară.

Apoi, ca să fim mai bine pregătiți pentru viitor avem nevoie de toate resursele. Educația trebuie să ajungă la toată lumea și trebuie să vizeze toate aspectele personalității, pe întreaga durată a vieții.

Aceasta înseamnă să fim deschiși la diversitatea metodelor și conținuturilor educaționale, să promovăm colaborarea între diferite entități și să recunoaștem importanța continuării procesului de învățare pe tot parcursul vieții.

Educația complementară are un rol esențial în completarea sistemelor de educație tradiționale prin deschiderea accesului la resurse extinse, între care învățarea bazată pe proiecte și tehnologiile digitale. Astfel putem recâștiga într-un proces de educație permanentă tineri, adulți și seniori care pot deveni răspunsuri la nevoile presante ale societății contemporane.

Investind în educație complementară, putem crea o societate mai pregătită și mai adaptabilă, reunind oameni mai puternici, mai încrezători și mai înțelepți.

20. Cum te poți implica? Trei opțiuni pentru a veni alături de noi.

Descoperă la ce lucrăm!

Sușține unul dintre proiectele pe care le desfășurăm sau ajută-ne să lansăm noi proiecte. Fie că este vorba despre încurajarea utilizării instrumentelor digitale sau despre organizarea unor ateliere creative, fie că promovăm ambalajele cu impact zero asupra mediului sau cartografiem spațiile de petrecere a timpului liber din cartierul nostru - există întotdeauna o modalitate prin care poți contribui!

Află mai multe despre programele noastre în desfășurare sau finalizate.

Ai buget și nu te poți hotărî?

¹⁹ „Mircea Miclea, profesor universitar: Minteaa unui copil are mult mai mult de câștigat dacă studiază mai puține materii la școală, dar în profunzime”, <https://www.wall-street.ro/articol/Educatie/302874/mircea-miclea-profesor-universitar-minteaa-unui-copil-are-mult-mai-mult-de-castigat-daca-studiaz-a-mai-putine-materii-la-scoala-dar-in-profunzime.html#gref>. (24 noiembrie 2023). Vezi și “Psihologul Mircea Miclea: Despre patru competențe esențiale pentru a lua decizii mai bune”.https://youtu.be/QaijyZAn3b8?si=4-4tBQqvi_xan8eP

Dacă ai responsabilitatea administrării unui buget și vrei să îl investești într-o cauză valoroasă, vino la noi pentru a găsi proiectul potrivit pentru tine! Suntem aici să te sprijinim și să te ghidăm în alegerea sau proiectarea programului de acțiuni care se potrivește cel mai bine valorilor și obiectivelor organizației tale. Te putem ajuta să-ți clarifici ideea, publicul țintă, obiectivele și pașii de urmat.

Scrie-ne la office@ieco.ro.

Ce resurse îți lipsesc?

Ți-ai imaginat vreodată ce ai face dacă ai avea la dispoziție toate resursele necesare? Haide să discutăm împreună despre visele și aspirațiile tale și cum putem să le transformăm în realitate! Fie că vrei să organizezi un eveniment comunitar, să inițiezi un program de mentorat sau să dezvolti o platformă online pentru învățare, suntem aici să te susținem și să identificăm resursele și expertiza necesare pentru a face lucrurile în care crezi.

O dată pe lună, analizăm 10 dintre proiectele propuse de voi la adresa propunere@ieco.ro.

